

УДК. 631.527:633: 8 (477.87)

Кормош С. М., Базелюк М.В., Спаська Є.Л.,

Шебештьєн-Берда К.А.

Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГКР НААН

ФОРМУВАННЯ СОРТОВИХ РЕСУРСІВ МАЛОПОШИРЕНИХ ПРЯНОАРОМАТИЧНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ЗАКАРПАТТЯ.

Пряноароматичні рослини, завдяки своїм корисним властивостям можуть зайняти важливе місце у виконанні продовольчої та соціальної безпеки України. Вони є цінною сировиною для багатьох галузей народного господарства. Прянощі роблять приємним споживання продуктів, які не завжди мають приємний смак та привабливий вигляд. Крім того, багато пряноароматичних рослин є чудовими медоносами та мають декоративну цінність. Важливою особливістю цих рослин є те, що вони можуть рости на бідних кам'янистих, рекультивованих ґрунтах, малоприсадибних для вирощування інших сільськогосподарських культур. Закарпатська область є малоземельною областю. Тому тут відіграє важливу роль ефективне використання сільськогосподарських угідь. Однак ґрунтово-кліматичні умови регіону є сприятливими для вирощування пряноароматичних рослин. А широкий спектр застосування цих рослин слугує тим позитивним моментом, який робить перспективними ці рослини у даному регіоні.

Основне виробництво в Україні пряноароматичних культур зосереджено у Криму, асортимент виробничих посівів цих рослин налічує не більше восьми видів, але є значна кількість територій на яких можливе успішне культивування цих рослин. У світовому АПК ефіроолійна галузь (всі пряноароматичні рослини є ефіроолійними) являється однією із найприбутковіших і вона розвивається дуже швидкими темпами. Виходячи із вищезгаданого нашим завданням є розширення асортименту та зони

виросування пряноароматичних культур. Крім того, важливим моментом є створення перспективних екологічно пластичних сортів для окремо взятої зони.

На протязі багатьох років у Закарпатській державній сільськогосподарській дослідній станції ІСГКР НААН вивчався широкий асортимент пряноароматичних культур. За результатами досліджень було встановлено, що велика кількість рослин є малопоширеними і перспективними для вирощування у низинній зоні Закарпаття, а саме любисток лікарський, васильки справжні, лофант анісовий, меліса, гісоп, чабери, котовники та інші культури. З деяких із них ведеться селекційна робота по створенню нових адаптованих до екстремальних умов сортів.

При вивченні любистку лікарського був зібраний колекційний матеріал із сортів зарубіжної селекції і зразків місцевих популяцій. На основі місцевих популяцій був створений перспективний сорт Мрія, який вперше у 2008 році внесений до Державного Реєстру сортів рослин України. Сорт перевищує аналоги за продуктивністю та якістю рослинної сировини.

Значним попитом користуються васильки справжні. Сорт Марсель створений на основі зразків МВЗ – 2 перспективних за рядом господарсько цінними ознаками. Він характеризується висотою рослин 50-80 см, діаметр куща становить 49-59 см. Стебло пряме, чотиригранне з сильним гілкуванням. Листки коротко черешкові, продовгувато-яйцевидні, рідко зубчасті. Квіти зібрані на верхівках пагонів у кільцеві колосовидні суцвіття. Вегетаційний період рослин триває 120-123 доби. Урожайність наземної маси – 18,0-20,1 т/га, насіння – 200-234 кг/га. Вихід ефірної олії становить на а.с.м. – 0,25-0,34%, вміст сухої речовини 25,7%, цукрів – 0,28, аскорбінової кислоти – 11,4 мг/%. Ураженість хворобами та шкідниками не значна.

Крім вищезгаданого ведеться селекційна робота по лофанту анісовому, кропиви собачій п'ятилопатевій та ряду інших рослин, які користуються попитом у населення області та оздоровчо-лікувальних закладів, яких у регіоні дуже багато.